

LBRIS

We know
books

Lucrare apărută cu acordul COPYRO – Societate de Gestiune Colectivă
a Drepturilor de Autor

© 2025 by ALICE BOOKS

Toate drepturile rezervate.

Ilustrație copertă: © OvochevaZhanna/iStockphoto.com

Corectură: Lucia Popovici

ALICE BOOKS

Valea Lupului, Iași

www.alicebooks.ro

hello@alicebooks.ro

Telefon: 0751 54 02 02

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SERGI, CELLA

Pe firul de păianjen al memoriei / Cella Serghi. - Valea Lupului: Alice Books,

2025

ISBN 978-630-6676-48-4

821.135.1

Cella Serghi

PE FIRUL DE PĂIANJEN AL MEMORIEI

2025

Partea întâi

„Ci doar minunea asta s-ar putea
Ca în cerneală neagră iubirea mea
Să strălucească totdeauna...”

Shakespeare (sonet 65)

Cred că era în 1953, când, la Sinaia, într-o librărie, am dat peste o nouă ediție a romanului *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*. Emoție? După un sfert de veac? Am răsfoit cartea și am început să-i citesc prefața. Am continuat lectura pe drum și apoi pe prima bancă din parc. Se întunecase. Am reluat-o în camera mea care dădea pe terasa mare a Vilei Eminescu de pe Furnica. Am renunțat la masă și până în zori am recitat – pentru a câta oară? – romanul lui Camil.

Nu-mi amintesc acum, după alt sfert de secol, nici prefața, nici scrisoarea pe care i-am scris-o atunci. Dar am în față răspunsul lui:

Dragă Cella,

Ești cea mai sentimentală dintre toate falsele cinice și ceea ce e mai grav e că ai sentimentalismul contagios. Sau poate e de vină și întâmplarea, ceasul. Am purtat scrisoarea două zile în buzunar și am citit-o abia în seara de Anul nou, într-o liniște și împăcare festivă... După obiceiul meu lucrăm, fiindcă simt

nevoia să lucrez atunci când știu că tot orașul își face siesta meselor copioase... Cum au trecut anii, Cella! N-am știut atunci când am scris prefața că ea va cădea sub ochii tăi muiați în pânda amintirii. Da, în vara aceea ne-am cunoscut și urzeala romanului era un motiv al convorbirilor noastre dintâi. Vorbeam despre munca mea de acasă, tolăniți pe lespezile de la Lido. Pe urmă, după ce cartea a apărut, în noiembrie, eu am fost două luni bolnav... și tu ai aflat și mi se pare că te-ai speriat. Dar la urma urmelor, poate că n-a fost chiar așa. Ceea ce e sigur e că erai blondă și abia terminaseși liceul. Ne cunoscusem tot la ștrand, la ștrandul Kiseleff, tu pe balustradă, cu părul auriu căzut pe jumătatea dreaptă a feții, eu pe lângă duș. Dar să vorbim despre altceva...

Nu, să nu vorbim despre altceva, Camil! Aș vrea să vorbesc tocmai despre ziua aceea, când mi se părea că lumea toată e a mea. Îmi luasem în ajun bacalaureatul. N-ai știut niciodată ce ascensiune grea a însemnat pentru mine fiecare zi de școală, fiecare an, ce cursă peste obstacole mereu mai înalte am câștigat, luându-mi bacalaureatul. N-am știut nimic unul despre celălalt.

„Sigur – scrie André Maurois în *Memoriile sale* – este o mare nebunie și aproape totdeauna pedepsită să te întorci și să vrei să retrăiești la patruzeci de ani tot ce ai iubit sau de care te-ai bucurat la douăzeci.”

Eu am depășit de mult anii maturității și nu vreau să retrăiesc tot ce am iubit. Ar fi o pedeapsă. Ci să înțeleg ce am iubit, ce am trăit și, mai ales, să mă înțeleg pe mine...

Cella,

Mi-a părut extrem de rău că nu ți s-a dat un premiu de stat. L-ai fi meritat, ți-o spun cu toată sinceritatea.

Ai avut împotriva ta faptul că nu ți s-a citit cartea și nu s-a citit în cercurile scriitoricești (căci altfel s-a citit) din cauza echivocului de carte pentru copii.

S-a răspândit o părere superficială de la om la om și tocmai cei mai prețioși cititori ai tăi s-au văzut dispensați s-o citească. Nu e nimic, sper că lucrurile se vor îndrepta cu cartea nouă la care lucrezi acum.

Eu n-am început încă lucrul. Caut să mă adaptez la noua locuință. Nu pot aranja biblioteca. Să vedem ce aduc zilele care vin.

Ghighi a avut o nouă premieră pe care a trecut-o bine.

Copiii sunt la fel de neastâmpărați.

Te îmbrățișăm cu toții, Cella, și îți spunem

La mulți ani
Camil

Coincidențe! Primul meu roman și chiar cele ce au urmat au avut ca titlu inițial *Coincidențe*. Mi s-a părut totdeauna că, ieșind din casă, soarta se decide dacă traversezi sau nu strada, dacă o iei la dreapta sau la stânga.

Cu o seară înainte, la o sindrofie în vecini, îl cunoscusem pe actorul Finți, viitorul regizor. Știam că zeii coborau uneori din Olimp și se amestecau printre muritorii de rând, dar nu-mi închipuiam că un actor!... Juca în *Les enfants terribles*, piesa lui Cocteau, în care avea un succes imens. Toate colegile mele erau îndrăgostite de el. Eu îi rămâneam fidelă lui Storin. Dar acum Finți mă invita la dans și dansul a continuat în vis.

A doua zi la ștrand, la Kiseleff, îmi scosesem pantoful și-l scuturam de nisip pe balustrada cabinelor de sus, când cineva de lângă duș s-a dat un pas înapoi și mi-a făcut semn cu degetul arătător, de parcă ar fi spus: „Nu ești cuminte!”. Era Finți, „copilul teribil”. Dar peste umărul lui au apărut niște ochi albaștri, albaștri cum parcă nu mai văzusem. Am coborât în grabă cu pantoful în mână, încercând să mă scuz. Ochii albaștri mă priveau cu un fel de mirare și încântare.

— Scriitorul Camil Petrescu! mi l-a prezentat Finți, cu importanță, teatral, de parcă l-ar fi anunțat pe Ludovic al XIV-lea.

Era un nume pe care-l auzeam pentru prima dată, deși capul mi-era tobă de cărți și de autori. Nu-l căutam printre scriitorii clasici de care avusesem nevoie pentru bacalaureat, ci printre cei pe care-i citeam pentru sufletul meu: Panait Istrati, Ionel Teodoreanu și alții. Când cineva, acasă, întreba: „Bate cineva la poartă?”, eu răspundeam ca în *Medeleni*: „Nu-i nimeni, se scutură castanii!”. Citisem toate romanele lui Duiliu Zamfirescu, și *Jean-Christophe*, zece volume. Dar îmi închipuiam că scriitorii sunt morți și au statui, sau că trăiesc departe, într-o lume ireală.

Un scriitor la strand?! Era de neconceput! Și apoi ce nume! Nu-l cunoșteam decât pe Camille Desmoulins, ghilotinat pe vremea lui Danton! Puteam să ghicesc că tânărul bronzat, cu ochi albaștri, scrisese o piesă de teatru *Danton*, pe vremea când eu învățam abecedarul?

„În ce clasă ești?”, mă întrebau parcă toți ochii albaștri, pierduți odată cu copilăria, când a început războiul.

— Și-a luat bacalaureatul! a răspuns în locul meu actorul. Deci nu uitase. Ce bine-mi părea!

„Unde-ai stat ascunsă până acum?”, întrebau ochii ce-luilalt, atenți și uimiți. Parcă spuneau: „Cunosc toate fetele frumoase din lume, cum de mi-ai scăpat?”

Eram gata să răspund: „Pe Calea Moșilor”, dar Finți m-a salvat:

— Vrea să se înscrie la Conservator.

Scriitorul s-a încruntat, de parcă n-ar fi auzit bine.

Aș fi vrut să-l asigur că am talent, că lucrul acesta îl știu toate profesoarele, toate colegele, că am jucat în toate piesele, la sfârșit de an școlar, din clasa întâia primară, cu un succes nebun!

— Și ce rol ai vrea să joci, dacă ar fi să alegi?

— *Nora* de Ibsen! am răspuns prompt, atât de prompt, încât a zâmbit și a întinerit cu zece ani.

Numai de nu m-ar întreba ce am citit din cărțile lui!

— Știi să înoți?

— M-am născut la Constanța! am strigat, fiindcă era zgomot și lume multă împrejur. Chiar pe Strada Mării! am precizat cu mândrie.

Și ca să nu scap prilejul de a-l cuceri, am plonjat de pe marginea bazinului în apă și am început să înot. Eram, în sfârșit, în elementul meu. Și sigură de succes, așteptam să culeg aplauze. Dar ochii albaștri au dispărut...

În zilele care au urmat, am colindat străzile, tulburată, cu un dor fără nume, poate dorul de mare, vechea mea nostalgie, poate presimțirea fericirii care, de când mă știam, speram să apară după un colț de stradă. Și am intrat în librării și am cerut o carte de Camil Petrescu.

— Poate de Cezar Petrescu? se întrebau vânzătoarele și-mi recomandau *Întunecare* sau *Calea Victoriei*.

Dar mie îmi suna în urechi vocea aceea ușor guturală, plină de farmec și importanță, cu care Finți, actorul, rostise numele unui scriitor: Camil Petrescu.

Aveam să fiu mereu întrebată cum de n-am auzit de Camil Petrescu, care avea o activitate literară atât de cunoscută? Dar suntem în 1927, primul lui roman avea să apară trei ani mai târziu, iar polemicile literare, piesele de teatru ajungeau greu la marele public. „Până la apariția acestui roman, Camil Petrescu nici nu exista în conștiința unanimă a criticii, scrie Ieronim Șerbu (*Viața Românească*, nr. 5, mai 1972). Cu atât mai puțin a publicului, numele lui fiind acoperit de gloria lui Cezar Petrescu, și nu o dată operele lui Camil erau puse din oficiu pe seama lui Cezar Petrescu.”

În cartea *Au bal avec Marcel Proust*, Martha Bibescu își arată regretul de a nu fi știut nimic despre autorul lui *Swann*,

ocolindu-l la acest bal, unde a preferat să danseze. Și, ca o scuză, îl citează pe ambasadorul de La Trémoille, care, luând masa într-un cerc de diplomați, la Ritz, spune: „Je m'apperçus alors que personne à cette table n'avait jamais entendu parler de Proust, dont ils répétèrent avec surprise, le nom pour eux tout à fait inconnu. C'était en 1916”¹.

Deci asta se întâmplă în 1916 și *Du côté de chez Swann* apăruse în 1913. Nu e deci de mirare că eu, în 1927, după bacalaureat, nu știam nimic despre Camil Petrescu, al cărui roman *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* va apărea în 1930. Și vor trece aproape cincizeci de ani, ca din *Note zilnice* să aflu că în ziua aceea, la ștrandul Kiseleff, când mie mi se părea că toate porțile mi se deschid și fericirea poate să apară pe oricare din ele, lui, după căderea *Mioarei*, i se închideau toate porțile: „Sunt exclus de la toate posibilitățile vieții”, notează în *Jurnal*.

În același an, la 13 ianuarie 1927, când împlinea treizeci și trei de ani, Camil spune despre *Jurnalul* său: „Caietul ăsta rămâne un registru al clipelor când gândul sinuciderii mi-a apărut absolut de neînălțurat”.

Ca în toți anii, și în vara aceea am plecat la Mangalia. Și ca în fiecare început de vacanță, așteptam o minune. Speram să apară pictorul de care fusesem îndrăgostită la șaisprezece ani, sau, cine știe, poate scriitorul Camil Petrescu. Dar într-o zi m-am pomenit cu Puiu Seni, tânărul inginer care de trei ani venea la noi în casă și în care familia mea vedea un pretendent. Urmase liceul *Louis le grand*, la Paris, și mă impresiona cultura lui, cărțile pe care mi le împrumuta. Îi

1. „Mi-am dat seama atunci că nimeni la această masă nu auzise vreodată vorbindu-se de Proust, al cărui nume îl repetau surprinși, pentru ei cu totul necunoscut. Era în 1916!”

plăcea literatura modernă și-mi dăruise de ziua mea *Fermina Márquez* de Valery Larbaud și *Caietele lui Malte Laurids Brigge* de Rilke. Îmi împrumutase *Psychopathologie de la vie quotidienne* a lui Freud, *La vie de Jésus* de Renan și *L'athéisme* de Félix Le Dantec. Voia să mă convingă că Dumnezeu nu există și că nu trebuie să mă înscriu la Conservator. Conservatorul era, după el și după mentalitatea de atunci, Sodomă și Gomora.

Îl lăsam să vorbească. Vorbea grăbit, împleticit. Eu ascultam zbuciumul mării. Știam că mă voi izbi mereu de viață, ca marea de stânci, că voi purta în mine toate nostalgiile ei și un veșnic dor de libertate. Dacă inginerul mă cere de nevastă, îmi pierd libertatea, dar scap de multe griji. Nici marea nu e liberă, încercam să mă consolez. E îngrădită de țărături. Poate că-i furioasă că și-a pierdut libertatea. Parcă se izbește cu capul de pereți, se lovește de stânci și face spume la gură!

Acasă auzeam:

— Dacă nu te poți întreține singură, va trebui să te întrețină cineva.

Și fratele meu mă amenința:

— Te strâng de gât. Ce, vrei să fii o femeie întreținută? Azi unul, mâine altul?

În toamnă, tânărul inginer, alarmat și el sau temându-se că mă pierde, și-a luat inima în dinți și mi-a aruncat un colac de salvare:

— Mă însor cu tine. Dar familia mea nu trebuie să știe. Deocamdată.

— De ce?

— Vor să mă însoare cu o fată cu zestre. Eu n-am capital și un inginer-constructor fără capital nu poate să construiască. Înțelegi?

Nu vroiam să înțeleg.